

FÓRUM ARCHIVÁROV

č. 3. roč. I. december 1990

Z rokovania Kolégia ministra vnútra SR

7. novembra 1990 rokovalo Kolégium ministra vnútra Slovenskej republiky pre civilnosprávny úsek - sekcia pre územnú štátnu správu a archívy. Rokovanie viedol JUDr. Ján Čarnogurský, prvý podpredseda vlády Slovenskej republiky. Ako prvý bod sa prerokovali Z á m e r y archívnicva v Slovenskej republike po roku 1990. Materiál uviedol riediteľ Odboru archívnicva MV SR. V diskusii vystúpili viacerí členovia kolégia, osobitne aj dr. J. Čarnogurský a námestník ministra vnútra Ing. Peter Berčík. Diskutujúci ocenili predložený dokument, ktorý poskytuje dobrý obraz o súčasnom stave archívnicva a o koncepcii jeho rozvoja do počiatku tretieho tisícročia. Diskusia ďalej konštatovala, že je potrebné v nadväznosti na tento koncepčný materiál vypracovať taký elaborát, ktorý by konkretizoval riešenie a zabezpečenie konkrétnych úloh archívnicva v období najbližších rokov; v kontexte na jeho ďalšie rozvinutie nových spoločenských podmienkach sa hovorilo aj o stave príprav novej právnej úpravy archívnicva na Slovensku.

V súlade s tým prijalo Kolégium uznesenie, aby riaditeľ odboru archívniectva pripravil na rokovanie kolégia dokument o finančnom, priestorovom, materiálno-technickom a personálnom zabezpečení činnosti štátnych ústredných, štátnych oblastných a štátnych okresných archívov v Slovenskej republike na obdobie najbližších rokov (február 1991) a zásady nového archívneho zákona (jún 1991). V súlade s prijatým časovým harmonogramom prerokujú v budúcom roku oba dokumenty i orgány vlády Slovenskej republiky.

Na budúcoročnom februárovom zasadnutí Kolégia ministra vnútra SR sa prerokuje i novela zákona SNR o archívniectve. Na marcové zasadanie pripraví odbor archívniectva i iniciatívny materiál o nevyhnutnosti riešenia gestorstva spisovej služby v Slovenskej republike a otázku vydania príslušnej zákonnej normy pre túto oblasť. Tento dokument navrhuje rezort zaradiť i do plánu hlavných úloh vlády Slovenskej republiky na 1. polrok 1991.

Peter K a ř t o u s

Informácia o obnovení činnosti skartačnej komisie

Dňa 23.11.1990 sa uskutočnilo prvé zasadnutie obnovenej skartačnej komisie Ministerstva vnútra SR - odbor archívniectvo pod novým názvom Ústredná skartačná komisia (ďalej len ÚSK). Jej členmi sú: Šarlota Drahošová (ŠOBA Nitra), Mária Kačkovičová (ŠÚA SR), Elena Kašiarová (ŠÚBA Banská Štiavnica), Jozef Kupčo (ŠOBA Banská Bystrica), Mária Munková a Katarína Štulrajterová (ŠOBA Bratislava), Veronika Lakatošová (ŠOKA Komárno), Jozef Šeregi (AMB), Peter Štanský (ŠOKA Žilina), Ladislav Vrteľ (MV SR - DA).

Cieľom členov ÚSK je pravidelne stretávanie sa jedenkrát mesačne a riešenie zásadných teoretických a praktických otázok posudzovania písomnej, obrazovej, zvukovej a inej dokumentácie pri skartačnom konaní. Komisia sa bude naďalej vyjadrovať k diskutabilným návrhom skartačných smerníc a bude predkladať iniciatívne návrhy na zlepšenie skartačného konania a preberania písomností do archívov.

Preto sa obraciame na všetkých archívárov so žiadosťou o poskytnutie problematických námetov, ktoré by boli predmetom rokovania ÚSK v najbližšom období.

Mária Kačkovičová, ŠÚA SR

Prevzali sme archívne dokumenty z ÚV KSS...

Na základe rokovania zástupcov ÚV KSS, OA MV SR a ŠÚA SR z 9.4.1990 bolo dohodnuté, že ÚV KSS odovzdá svoju registratúru (spisovňu) do trvalej archívnej úschovy ŠÚA SR. S preberaním písomností do ŠÚA SR sme začali 19.4.1990 a skončili 24.4.1990. Do trvalej archívnej úschovy ŠÚA SR sme prevzali písomnosti ÚV KSS z rokov 1945-1989 v počte 2 357 balíkov. K odovzdanému materiálu bol vyhotovený pracovníkmi ÚV KSS zoznam - stručný prehľad skupín písomností. Tento zoznam nespĺňa dôslednú evidenčnú a ani informačnú funkciu. Odovzdané písomnosti sú uložené v jednoduchých balíkoch nepresne a nesúvisle signovaných. Na základe uvedeného zoznamu (prehľadu) nebolo možné počas preberania fyzicky skontrolovať všetky písomnosti ako jednotliviny. Pracovníci ŠÚA SR, ktorí materiál preberali, konštatovali, že medzi odovzdanými materiálmi sa nenachádzajú písomnosti všetkých bývalých oddelení ÚV KSS, vrátane orgánov ÚV KSS a to menovite Predsedníctva, Sekretariátu a ÚKRK. Zástupcovia ÚV KSS operovali tým, že tieto písomnosti potrebujú ešte pre svoju činnosť a nechcú, aby sa zneužili v predvolebnej kampani. Previerkové materiály z rokov 1970-1972 si ponechali preto, lebo v tom období ich študovala vládna rehabilitačná komisia. Tieto písomnosti nám neboli odovzdané dodnes.

V dňoch 27. a 28. apríla 1990 pracovníci ŠÚA SR zistili, že z priestorov budovy ÚV KSS sa vyvážajú na nákladných autách balíky zošrotovaných písomností. Pracovník ÚV KSS zodpovedný za odovzdávanie písomností do ŠÚA SR nám tvrdil, že o tom nie je informovaný, ale žiadal od ŠÚA SR o povolenie odovzdať tieto zošrotované písomnosti do Zberných surovín. Písomnosti šrotovali na vlastnom šrotovačom stroji v budove ÚV KSS. Keďže ÚV KSS v minulosti nepodliehal ŠÚA SR v oblasti spisovej a škartačnej činnosti, nemôžeme poznať celú písomnú produkciu ÚV KSS a teda ani to, aké množstvo písomností a akého obsahu sa zničilo bez riadneho škartačného konania. Preto žiadny súhlas na škartovanie a zničenie písomností ÚV KSS pracovníkmi ŠÚA SR vydaný nebol.

Pri podrobnejšej prehliadke prevzatých písomností v depotoch ŠÚA SR sme zistili, že aj v odovzdanom materiáli sú medzery. Chýbajú hlavne písomnosti z rokov 1968-1970, napr. písomnosti prvého tajomníka ÚV KSS Jozefa Lenárta tvoria väčšinou fotografie z rôznych príležitostí, gratulácie, telegramy a pod.

Je to pre nás do budúcnosti poučenie. Je dôležité, aby pod štátne archívy v oblasti spisovej a škartačnej činnosti podliehali aj politické strany.

Dúfajme, že to bude zakotvené aj v novom zákone o archívnictve v Slovenskej republike.

Dr. E. Vrabcová

Plánovanie v archívnictve?

Pred rokom sme sa vymanili zo spoločnosti, ktorá sa riadila princípom "plánovaného hospodárstva". Plán bola vec, o ktorej sa nediskutovalo. Bol podmetom, ale žiaľ aj cieľom každej činnosti. Bol fetišom, dogmou, bohom. Kam nás to dovedlo, vidíme.

Aj v archívnictve sme mali plány, správy. Na jednej strane pomáhali pracovať, ale na druhej strane neraz prácu aj komplikovali a perfektne vyhotovené plány i správy často zakrývali nečinnosť a lajdáctvo.

Chceme z našej spoločnosti urobiť normálne fungujúcu spoločnosť, založenú na čestnej práci a na poctivosti voči sebe i iným. V tej súvislosti sa vynára otázka, či plánovanie a vykazovanie práce ešte má svoje opodstatnenie a ak áno, aká je funkcia plánu? Touto otázkou sa zaoberala dňa 12. decembra metodická komisia spolu s komisiou určenou na vyriešenie konkrétne tejto otázky, zloženou zo skúsených archivárov všetkých typov archívov a celého Slovenska. Vychádzalo sa pri tom z návrhov jednotlivých archívov na nový systém plánovania a vykazovania práce. Žiaľ, došli iba štyri použiteľné návrhy. Tri z nich sa prihovárali za podstatne zjednodušený dnešný systém, štvrtý navrhoval vyhotovovať plán i výkaz práce naračným spôsobom podľa určitej schémy, pričom správu má dopĺňať aj presná tabuľka výkonov v jednotlivých oblastiach práce archívov.

Obe komisie odviadli zriedkavo serióznou a odborne fundovanú prácu. Zamýšľajúc sa nad účelom a postavením plánu sa zhodli na tom, že plán je potrebný ako seriózný zámer práce archívu. Majú sa v ňom uvádzať podstatné činnosti archívu okrem prác nevyhnutných a rutinných (administratíva, riadenie, bežná hospodárska agenda) včítane vymenovania konkrétnych fondov alebo ich častí, na ktorých sa má pracovať. Na uvádzanie potrebného času a plánovaného rozsahu prác boli rôzne názory. Plán má byť skutočným mobilizujúcim usmerňovateľom práce a súčasne má umožniť aj nadriadenému orgánu kontrolu a koordináciu prác všetkých archívov. Jeho konkrétnu podobu a obsahovú náplň vypracuje Odbor archívnictva MV SR.

Ohľadom správy sa všetci účastníci zhodli, že má byť vyčerpávajúcou výročnou správou každého archívu vyhotovenou literárnou formou s poukazom na prácu každého jednotlivého archivára. Jej podoba sa vykrištalizuje počas roka.

Nový spôsob plánovania bude jednoduchší, ale aj zložitejší ako doteraz. Plná zodpovednosť za prácu archívu prejde osobne na

jeho riaditeľa. Je prirodzené, že aj riaditeľom nebude jedno, či a ako ich pracovníci pracujú. Dúfajme, že aj nová úprava systemizácie plátov im umožní za dobrú prácu dobre zaplatiť. Na druhej strane aj každý zamestnanec archívu si bude musieť položiť otázku, či sa do archívu hodí, alebo či by svoje schopnosti neuplatnil lepšie v inom rezorte.

Šijeme si na seba bič? Myslím, že nie. Musíme si však uvedomiť, že len a jedine čestná práca nás môže priviesť tam, kam chceme - aby sme mohli žiť, my a naše deti, životom dôstojným moderného človeka. Či to nestojí za to?

Ivan Chalupický

V Praze dne 12.11.1990

Spoločnosť slovenských archívárov

B r a t i s l a v a

Vážení priatelia,

v časoch horečnej aktivity politických síl, ale i prejavu apatie, porazenectví a negativizmu vychází v Archivním časopise č.3 úplné znenie nášeho Programového prohlásení, prijatého jednomyslné na ustavujícím shromáždění Česká archivní společnosti v Praze. V něm je vyslovena jednoznačná podpora všem silám a proudům, které se stavějí proti oslabování jednoty našich národů a národností ve společném federativním státě, proti zpochybnování idejí listopadové revoluce a proti rozněcování vášní šovinismu a partikularismu.

Za těmito zásadami Česká archivní společnost stojí a bude stát. Jsme si však současně vědomí toho, že vývoj po volbách byl provázen i zatím nekončící řadou negativních událostí, projevů přízemní závistivosti, slepé nesnášenlivosti a národní a rasové nadřazenosti.

Výbor naší společnosti připojuje svůj hlas k hlasům všech zastánců porozumění a dohody mezi oběma našimi národy, ať jde o hlasy předních státních a národních představitelů a reprezentací, či o hlasy obyčejných lidí. Chceme, abyste věděli, milí kolegové, že věříme v energii, politický instinkt, čestnost a upřímnost občanů stojících v čele Slovenské republiky, že věříme ve vítězství humanismu a demokracie v celé naší společné vlasti. Věříme i ve vítězství smyslu pro profesionální zodpovědnost a v moudrost naprosté většiny naší inteligence, tedy i Vás, kolegové sdružení ve Společnosti slovenských archivářů.

Chceme, abyste věděli, že ve Vašem úsilí o udržení a rehabilitaci nejvyšších hodnot naší společné listopadové revoluce budeme vždy zajedno s Vámi!

S pozdravy

České archivy společnost
Podkalská 19, 128 25 Praha 2

Výbor České archívni společnosti

Za:

dr. Vladimíra Hradecká, jednatelka

K R O N I K A S P O L O Č N O S T I, S L O V E N S K Ý C H A R C H I V Á R Ů V

„,

Blížiaci sa koniec roka prináša potrebu bilancovania uplynulého obdobia, akési obozretili sa za seba na dobré i zlé stránky minulosti. I tej veľmi nedávnej. Nedá nám, aby sme sa v tejto súvislosti nezastavili i pri mimoriadnych životných udalostiach príslušníkov archívnej obce.

Medzi tie najhoršie, najtíenistejšie chvíle roka 1990 patria posledné rozlúčky s legendami slovenského archívnictva doc.dr. Darinou Lehotskou, CSc. a dr. Jozefom Watzkom, CSc., múdrymi ľuďmi, ktorí za sebou nechali dlhú a hlbokú brázdú vyoranú na archívnom poli.

Uplynulý rok však priniesol i mnoho radostných udalostí a spomienok, a tak si môžeme spolu s úzkym kruhom príbuzných a spolupracovníkov pripomenúť:

75-ku dr. Michala Kušíka, CSc.

65-ku inž. Juraja Dutku ŠÚBA Banská Štiavnica) a

dr. Františka Sedláka, CSc. (ŠÚA SR)

60-ku Ivana Červenáka (ŠOKA Lučenec), Petra Chlebu (ŠOBA

Banská Bystrica), Jozefa Kupču (ŠOBA Banská Bystrica) a predovšetkým univ. prof. dr. Jozefa Nováka, DrSc. (FF UK) 50-ku oslávili Ivan Galamboš (ŠÚA SR), Františka Hrtánková (ŠOBA Bytča), Hermína Kaufmanová (ŠOKA Modra) a dr. Mária Stieberová, CSc. (OA MV SR).

K jubileám roka 1991 chceme ako prví blahoželat riaditeľovi AMB dr. Vladimírovi Horváthovi k 65-ke. Dr. Jarmile Charvátovej, CSc. (ÚA SAV) a dr. Františkovi Palkovi (ŠÚA SR) k 60-ke.

Abrahámoviny (50 narodeniny) oslavia Elena Jeremčuková (ŠOBA Levoča), Jozef Schwartz (ŠOBA Banská Bystrica) a Paulína Valková (ŠOKA Martin).

Všetkým za redakciu FA i celú archivársku obec blahoželáme a prajeme veľa zdravia, pracovných i osobných úspechov do ďalších rokov.

